

דף כג.

או"ח סימן תקכט פ"א

עין משפט א.

א. מצות יו"ט לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה^א, ולא יצמצם בהוצאות יו"ט^ב, וצריך לכבדו ולענגו^ג כמו בשבת.

הגה: אסור לאכול ממנחה ולמעלה^ד בערב יו"ט^ה.

ג. כרבי יהושע בביצה ט"ו ע"ב, ובפסחים ס"ח ע"ב. והיש"ש בחולין פ"א סי' נ' כתב דחזן המאריך בניגונים יותר מדאי הרי זה מגונה כי אין זה לא מחציו לה' ולא מחציו לכם. והיום מוטב לדרוש אחר הסעודה משום שמחת יו"ט, כ"כ במ"א וכתב הב"ח דכן המנהג. וע"כ יש נוהגים ללמוד בחבורה בכל ימי חול המועד מאחרי סעודת שחרית עד המנחה, ובפרט הסוחרים ובעלי המלאכה שאין להם פנאי ללמוד בימי החול, ועיקר הלימוד יהיה לדעת מה יעשה ישראל. כה"ח אות ב'.

ד. כמ"ש בגמ' ביצה ט"ו ע"ב אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע, ועוד שם כל מזונותיו של אדם קצובין מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבתות, יו"ט, ובניו לת"ת שאם פחת פוחתים לו ואם הוסיף מוסיפין לו.

ה. כמו שנאמר לקדוש ה' מכובד, וכל הימים טובים נאמר בהם מקרא קודש. ועיין בזוה"ק פ' פנחס שגם ביו"ט יש בחינת נשמה יתירה כמו בשבת, ומקבלין אותה באמירת "כתר", וע"כ יש לכוון באמירת כתר לקבל תוספת הארה של יו"ט. כה"ח אות ד'. ומ"מ קידוש יו"ט אינו מן התורה כמו בשבת וכמ"ש בס"י רע"א ובס"י תע"ב. כה"ח אות ה'.

ו. צריך שאדם יכין בעצמו איזה דבר לכבוד יו"ט אפי' יש לו כמה עבדים וכמו בשבת בס"י ר"נ.

ז. חייב לאכול פת ביו"ט בערבית ובשחרית. מ"א ס"ק ב'. ועיין בס"י קפ"ח ובכה"ח שם אות כ"ד מכמה ראשונים הסוברים דאין חיוב לאכול פת מן התורה רק בליל יום ראשון של פסח ובליל יו"ט של סוכות, אבל בשאר ימים טובים אין חובה לאכול פת, וע"כ אם טעה ולא הזכיר של יו"ט בברכת המזון א"צ לחזור. ומ"מ צריך לאכול פת. לקיים דברי חכמים. כה"ח אות ז'.

ח. אם אדם לא קידש בלילה ולא עשה סעודה, עושה סעודה פעמיים ביום ומקדש קידוש הלילה ביום. שם אות ח'.

ט. וזהו בכלל הכבוד, ומש"כ ואסור לאכול לאו דוקא, וכ"כ בשו"ע סי' רמ"ט סעיף ב' דסעודה שרגיל בה בחול כל היום מותר להתחיל מן הדין אבל מצוה להמנע מלקבוע סעודה שנהוג בה בחול מתשע שעות ולמעלה, ובערב סוכות אין לאכול מחצות היום ואילך. כה"ח אות י"ג.

י. והמ"א כתב דיש ליהרר בזה גם ביו"ט ראשון שהוא ערב יו"ט שני, אבל במ"ב בביאור הלכה כתב לפקפק עליו בזה.

הגה: אם ערב יו"ט חל בשבת מותר לקיים סעודה שלישית ^ק, ויאכל מעט פת לכבוד יו"ט.

הגה: מצוה ללוש פת בערב יו"ט לכבוד יו"ט כמו לשבת כמ"ש בסי' רמ"ב.

א. ב. חייב אדם לבצוע על שתי ככרות ^ר, ולקבוע כל סעודה על היין ^ש, ובגדי יו"ט יהיו יותר טובים ^ה משל שבת.

א. ג. לא נהגו לעשות ביו"ט סעודה שלישית ^א.

הגה: ביו"ט מאחרין לבא לבית הכנסת וממהרין לצאת משום שמחת יו"ט ^ב.

או"ח סימן רפז סעיף ב

עין משפט ב.

ב. מקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול ^ג, ומפלג המנחה יכול

ק. היינו קודם מנחה קטנה, ואם שכח יעשה אותה בכזית פת, והמנהג לעשותה אחר תפילת מנחה ע"פ הזוה"ק והאר"י ז"ל רק שיהיה לאכול רק דבר מועט כביצה מפת כדי שיהיה תאב לאכול בלילה לכבוד יו"ט. כה"ח אות ט"ז.

ר. כמ"ש בשבת קי"ז ע"א דחייב אדם לבצוע על ב' כיכרות כמ"ש "לקטו לחם משנה" ועיקר החיוב בשבת משום שלא היה המן בו א"כ ה"ה ביו"ט.

ובכל זמן שצריך לבצוע יש לבצוע ממקום העליון שבככר וגם מצד ימין, כך אמרו בחלום לאחד החכמים.

ואם סועד הרבה פעמים יותר מב' סעודות ביו"ט שחייב בהם י"א שחייב בכל פעם בלחם משנה. כה"ח אות כ"א.

ש. משמע מדברי הרמב"ם בפ"ל הלכה ט' היינו רק בסעודות של חיוב, ועוד היינו לשתות יין בתוך הסעודה חוץ מיין של קידוש, וכ"כ בביאורי הגר"א, ובמ"ב אות י"א.

ת. משום דחייב בשמחה, ומטעם זה נוהגים להרבות במיני מאכלים יותר מבשבת. מ"א ס"ק ד'.

ואם חל יו"ט במוצאי שבת לא ילבש בגדי יו"ט לפני צאת השבת סמוך לחשיכה שנראה כמכין משבת ליו"ט, אלא ילבשם מבעוד יום ויכוון בהם לכבוד שבת, או שילבש אותם אחרי שיהיה לילה ודאי. כה"ח אות כ"ג.

א. וכתב הטור די"א שצריך לעשות בו סעודה שלישית, וכ"כ הרמב"ם בפ"ל מהלכות שבת הלכה ט', אבל הרא"ש כתב דלא נהגו כן ומנהגן של ישראל תורה.

ב. ויש לגעור בידי החזנים שמאריכין עד אחר חצות, ומחשבין חצות היום ע"פ שעות זמניות. כה"ח אות כ"ז. ממ"א ס"ק ז'.

ג. ובסי' רצ"ג כתב הטור בשם רי"ץ גיאנות שכיון שנהגו כל ישראל כרבנן אין מתפללין ערבית אלא משחשיכה גם בע"ש ואין לקדש ולהבדיל אלא בכניסת היום, אלא כיון שהרמב"ם והרא"ש מסכימין לדעה אחת והכי נקטינן ודלא כרי"ץ גיאנות.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

להדליק ולקבל שבת בתפלת ערבית ולאכול מיד ד.

עין משפט ג.

או"ח סימן רפא פניא א

א. אין לשחות אלא במקומות שאמרו חכמים, וע"כ אין לשחות באומרו "ולך לבדך אנחנו מודים" ה.

הגה: ונוהגים שבשבת מאחרים יותר לבא לביהכנ"ס מיום חול^ו, דביום חול נאמר בבוקר בבוקר וביום השבת לא נאמר "בבוקר" אלא ו"ביום השבת".

הגה: ויש להאריך ולהנעים בזמירות, ומ"מ לא יאריך יותר מדאי כדי שיאכלו קודם שעה שישית.

ד. בספר חסידים סי' רס"ט כתב דאם אכל לפני צה"כ, יאכל אחרי שיצאו ג' כוכבים כשיעור שיברך עליו ברהמ"ז כדי לקיים מצות ג' סעודות בשבת, וכ"כ השל"ה. וכתב המ"א בס"ק א' דטוב להחמיר, די"א דתוספת שבת מדרבנן. וצ"ל דבקידוש שיצא אפי' שזה דאורייתא, מכיון שתלוי בתוספת שקבל עליו אבל אכילת ג' סעודות בשבת דוקא בצה"כ וה"ה בק"ש שצריך לחזור, והגם שאוכל מיד ועדיין לא יצא חובת קריאת שמע שקרא ביום, מ"מ רשאי לאכול קודם ק"ש, כ"כ הב"י כאן, ובסי' רל"ה.

ה. דאינו אלא דרך סיפור בעלמא, אבל באנחנו כורעים ומשתחווים של עלינו לשבח יש לשחות ואם לא יכרע ולא ישתחוה מיחזי כשקרא, דרישה.

ו. ומ"מ ממהרין לבא כדי לקרוא ק"ש בזמנה, מ"א ס"ק א'. וכתב הרדב"ז דהטוב להשכים לתפלה בשבת כמו בחול, כה"ח אות ג'.

ומרבים בזמירות שמדברים ממעשה בראשית או במתן תורה שנתנה בשבת. וקבלה מר"י החסיד ששבח "נשמת כל חי" מסוגל על כל צרה שלא תבוא, ויקבל האדם על עצמו כשיהיה ניצול מהצרה לומר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה ובו נצולו רבים כ"כ בחסד לאלפים, וכה"ח אות ח'. ועיין בכה"ח דיקדוק הלשונות בנשמת כל חי שם.

ושם בפי' קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה מה ראה, ע"ש. ועוד עיין שם בפי' ישמח משה דברים נפלאים וע"פ דבריו שם אמרתי להוסיף בברכתו של משה לישראל באומרו להם "ה' יוסף עליכם ככם "אלף" פעמים ועמדו המפרשים וחז"ל בענין אלף פעמים אך לפי מש"כ בכה"ח היינו משה מתפלל שיחזרו להם האלף הארות שקיבל מהם אחרי חטא העגל וחוזרים להם בכל שבת בבחינת תוספת שבת ודו"ק.

עין משפט ד.

או"ח סימן רפב פ"ג

ג. הכל עולים למנין שבעה ז' אפי' אשה ח' וקטן שיודע למי מברכין, אבל אמרו חכמים שאשה לא תקרא בצבור משום כבוד הצבור.

הגה: והגם שמדינא אשה וקטן מצטרפין אבל לא שיהיו כולם נשים וקטנים, ועבד כנעני כדין אשה.

הגה: אסור לקרוא בראש מגולה ט.

הגה: אין איסור לקרוא אדם עם הארץ נכבד ועשיר גדול לפני ת"ח י', לפי שאין זה בזיון לת"ח רק כבוד לתורה שמתכבדת באנשים גדולים.

הגה: ממזר מותר לעלות לס"ת כ', ועיין בסי' קל"ז סדר הקרואים.

עין משפט הו.

או"ח סימן רפב פ"ד

ד. נוהגים לקרוא לשבעה ולגמור הפרשה ולומר קדיש ל', וחוזר וקורא המפטיר מה שקרא השביעי.

ז. דוקא בשבת למנין שבעה אבל ביו"ט ובשאר ימים שעולים פחות משבעה אין אשה וקטן מצטרפין, דדוקא לשביעי מצטרפים אשה וקטן ע"פ האר"י ז"ל.

ו. ולהיות קורא אינו יכול עד שיהיה בן י"ג שנים ויום אחד ויביא ב' שערות. ובוה"ז לא נהגו לקרות קטן אלא למפטיר, מ"א ס"ק ו'.

ח. משמע מכאן דאשה חייבת לשמוע קריאת התורה. מ"א שם.

ט. אפי' בלא שמוציא אזכרה מפיו, וגם אינו בביהכנ"ס דאם מוציא אזכרה מפיו או בביהכנ"ס בלאו הכי אסור כמ"ש בסי' צ"א סעיף ג'. ועוד יש לומר דכיסוי ראש דהכא היינו שצריך להיות גם מכוסה בכובע גדול משום כבוד הצבור ולא בכיסוי דק. כה"ח אות כ"ז, ולפ"ז יש להזהר גם בזה.

י. ובעשרת הדברות אין להקדימו לפני ת"ח, יפ"ל אות ה'.

כ. אבל אין לקרוא לו הפסוק דלא יבוא לו ממזר בקהל ה' שלא יתבייש, ואם נשא ישראלית טוב לקרוא לו הפסוק כדי שיתבייש ויפרוש ממנה.

ואם הוא כהן או לוי ממזר אסור לעלותו במקום כהן או לוי משום דנתחלל מקדושת כהן או לוי, כה"ח אות ל'.

מי שהמיר ושב בתשובה מעלין אותו, אבל בלי ששב אין להעלותו דכתיב "ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חוקי", כה"ח אות ל"א.

ל. דאחרי קריאת הפסוקים אומרים קדיש וכדי שיהיה הפרש בין הקרואים לחובה ובין המפטיר.

הגה: בחול שאין מוסיפין על מנין הקרואים השלישי הוא מפטיר ^מ. וביום שמוציאין ב' או ג' ס"ת המפטיר קורא באחרונה.

הגה: קטן יכול לקרוא בפ' המוספין או בד' פרשיות ^ב שמוסיפים באדר, וכן נוהגים אע"פ שיש חולקין.

הגה: אומרים קדיש קודם שעולה המפטיר ^ס, ואין חילוק בזה בין הוסיפו על מנין הקרואים או לא ובין מוציאין ס"ת אחד או ג'.

עין משפט ז. או"ח סימן רפד סעיף א

א. מפטירין בנביא בענינה של הפרשה ^ע ואין פוחתין מכ"א פסוקים ^פ אלא א"כ מסתיים הענין בפחות מזה.

הגה: ודוקא בשבת צריך כ"א פסוקים ג"פ לכל עולה שהם שבעה, אבל ביום טוב שקוראין ה' מספיק בט"ו פסוקים ^א.

מ. וכן נוהגין במנחה בכיפור ובט' באב שהשלישי מפטיר ואין יכולין להוסיף על הג'.
נ. והגם שפ' זכור מן התורה מ"מ אנו נוהגים לקרותו שהרי עולה למנין שבעה, ט"ז ס"ק ג', אלא שלא יקרא הוא בעצמו רק יברך דבקריאתו של קטן אין יוצאין, ובא"ר כתב שיש להחמיר בד' פרשיות שלא יעלה קטן. ועיין בכה"ח אות מ'.

ס. אבל בט' באב ובמנחה ביוה"כ שהמפטיר ממנין העולים אין אומרים קדיש רק אחרי ההפטרה, דאין אומרים קדיש רק אחרי שנשלם מנין החובה.

ע. מגילה כ"ג, והטעם שפעם אחת גזרו שמד שלא לקרוא בתורה ותיקנו לקרוא בנביאים מענינה של הפרשה, והיו קוראים כ"א פסוקים ג' פסוקים נגד כל עולה, והיו מברכים. וגם אחרי שנתבטלה הגזרה נשארה התקנה ומברך המפטיר מקודם על התורה להראות חשיבותה יותר, ומברכים ז' ברכות בהפטרה כנגד ז' עולים. כה"ח אות א'. וז' ברכות של המפטיר הם: שתי ברכות על התורה לפני ולאחריה, ואחת לפני ההפטרה אשר בחר בנביאים, ואח"כ עוד ארבע ברכות אחרי ההפטרה.

ו. ואין לענות אמן אחר אמת וצדק שאין זה סוף ברכה, כה"ח אות ב'. וכתב הלבוש שיש לקרוא בנביא הכתוב כמו בס"ת ומגילה, וקצת פוסקים ס"ל דקלף בעינן, ועדיף כתיבה מדפוס ומ"מ אותם שאין להם הפטרה כתובה בקלף לא יקראו בחומשין הנדפסין ועדיף שיקראו מספר נביאים שלם הנדפסים. כה"ח אות ג'.

אם בהפטרה שהודפסה ישנו חסרון קורא החיסרון בע"פ, שם באות ד'.
ז. ואמרו באגדה שאין אדם ניצול מעונשו הקשה בגיהנם עד שבנו יאמר קדיש או יפטיר בנביא, וכתב הריב"ש בסי' קט"ו דמזה נתפשט המנהג לעלות כל י"ב חודש מפטיר ולומר קדיש בתרא. ועיין בכה"ח אות ו' סדר הקדימה בזה.

פ. ואם יש מתורגמן די בעשרה פסוקים כי גם התרגום עולה למנין, שם אות ז'.

צ. ולפ"ז בחול שקוראין ג' ומפטירין כמו בט' באב ובמנחה ביוה"כ די בט' פסוקים כנגד ג' עולים, כנה"ג בהגהות הטור.

הגה: לא נתקנה ההפטרה רק בצבור אחרי שקראו בתורה ק, אבל בלי זה אסור לקרוא עם הברכות שלפניה ולאחריה, ובלא ברכה מותר.

דף כג:

עין משפט א. אר"ח סימן רפד סעיף א
עין בסעיף הקודם

עין משפט ג. אר"ח סימן נה סעיף א

א. אין אומרים קדיש ר בפחות מעשרה ש זכרים בני חורין גדולים

ק. ובעינן תרתי גם בצבור של עשרה וגם אחרי שקראו בתורה מקודם. ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן גומר בברכות, והיינו התחילו קריאת התורה גומר בברכות התורה, ומפטיר בלא ברכות. ואם התחילו ההפטרה בעשרה ויצאו מקצתן גומר ההפטרה בברכות, כה"ח אות י"ב. כשיש חתן בביהכ"ס יש נוהגים לומר אחרי הפטרת השבוע "שוש אשיש בה" עד וכמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך".

ר. כתב שבולי הלקט אין פוחתין מז' קדישין בכל יום ע"ש, ועל פי דברי האר"י ז"ל יש לומר י"ב קדישים בכל יום ששה בשחרית, שהם אחד קודם הודו, הב' קודם יוצר הג' אחר תפלת י"ח, הד' אחר קדושה דסדרא, ה"ה קודם קוה הו' קודם עלינו לשבת, וקדיש זה הוא כדי להעלות כל הנשמות והנפשות בסוד תחיית המתים, וע"כ אומרים אותו היתומים על מיתת אב ואם. ועוד שני קדישים במנחה אחד קודם העמידה ואחד אחריה, וארבעה קדישים נוספים בערבית אחד לפני הברכות והשני אחרי הברכות לפני העמידה והג' אחר העמידה, הד' קודם עלינו לשבח כמבואר בשער הכוונות דרוש הקדיש ובנוסח התפלה דף נ"א. ויש מוסיפים אחר מנחה מזמור למנצח ואחריו עוד קדיש הרי נעשו י"ג קדישים כנגד י"ג מידות ואשרי מי שעובד את רבו בשמחה ובכוונה.

ו. ועיין בכה"ח אות ג' באמירת מימרא דר' חנניא בן עקשיא וכו' כדי לומר אחריו קדיש שיש לאומרו בשמחה ובהתלהבות. ושם, השומע קדיש מחכם הדורש בחכמת הקבלה נמחלים לו עוונותיו.

ז. והעם נהגו לומר אחר לימוד תורה שבכתב ותשועת צדיקים וכו', ואומרים קדיש יהא שלמא ואחר תורה שבע"פ נהגו לומר רבי חנניה ואומרים קדיש על ישראל, כה"ח אות ד'. ש. שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל ואתיא "תוך" "תוך" "מהבדלו מתוך העדה" ואין עדה פחותה מעשרה כדילפינן ממרגלים, מגילה כ"ג ע"ב.

לכתחלה צריך לחזור אחר ששה שלא שמעו קדיש וברכו, אבל בדיעבד היינו שאינם נמצאים ששה אומרים אפי' בשביל אחד שלא שמע כמ"ש בשו"ע סי' ס"ט סעיף א'. וכמו שטוב למעט בברכות כך טוב למעט בקדישים, ולא יאמר כמה קדישים על פסוקי תורה או משנה או גמרא אלא יאמר קדיש אחד אחר שלמד תורה שבע"פ וקדיש אחד אחר שלמד תורה שבכתב.

ו. כשם שאסור לעבור נגד המתפלל כך אסור לעבור נגד האומר הקדיש עד דאמירן

שהביאו ב' שערות.

ה"ה לקדושה וברכו שאין נאמרים בפחות מעשרה.

או"ח סימן סט פני"א

א. אם יש בני אדם שהתפללו כל אחד ביחיד ולא שמעו קדיש וקדושה, עומד אחד מהם ואומר קדיש וברכו וברכה ראשונה יוצר אור ולא יותר וזהו פורס על שמע ה.

בעלמא, כה"ח אות ט'. אסור למנות למנין עשרה או אפי' באל"ף בי"ת ושרי רק במחשבה, כה"ח אות י"א.

האונן אינו מצטרף לעשרה ולכל דבר שבקדושה, פר"ח אות ח', כה"ח אות י"ג. ואם יש מי שישתדל בשבילו מסתברא דמצטרף - פר"ח שם. שיכור אם לא הגיע לשכרותו של לוט מצטרף אף שאינו יכול לדבר לפני המלך, כה"ח אות י"ד.

מומר לע"ז או מחלל שבת בפרהסיא או מומר להכעיס אפי' בדבר אחד אינו מצטרף אבל עבריין לתיאבון מצטרף, ועיין בכה"ח אות ט"ז.

גר מצטרף לעשרה, אף שכתוב ונקדשתי בתוך בני ישראל וגר לאו בני ישראל כמ"ש בסוכה כ"ח ע"ב בתוס' מ"מ כאן אסמכתא. וכיון שכשר להיות ש"ץ אין סברא דלא מצטרף לעשרה. ואם מל ולא טבל אינו מצטרף, כה"ח אות י"ז. קטן כבן שש יתום שאומר קדיש יש נוהגים להקל בזה אך עדיף שגדול יאמר איתו הקדיש, ועיין בכה"ח אות י"ט, ועיין באות כ'.

כשחל יום השנה באמצע השבוע נהגו מליל שבת של קודם לכן לומר קדישים כדי להעלות נשמתו ומשם לא תרד אחרי שכבר עלתה (גם אם לא נשלם י"ב חודש עד אמצע השבוע) ובכל שנה ושנה היא עולה מדרגה, ועיין בכה"ח אות כ"ג.

הבן אומר קדיש על אמו אפי' בחיי אביו ואפי' מקפיד, וי"א דאם מקפיד לא יאמר. מי שנפטר בלא זרע או שהניח בנו קטן ושוכרים עבורו אדם לומר קדיש הדבר הוא לתועלת, ורק שיאמר קודם התפלה שכל הקדישים שאומר ביום זה יהיו לע"נ של פלוני ומסיים ויהי נועם, כה"ח אות ל'.

אם למדו תורה ורוצים כל העשרה לומר קדיש מעיקר הדין מותר, אך עדיף שאחד מהם לפחות יענה אמן ואם אפשר שנים מהם כמ"ש ואמרו אמן בלשון רבים, כה"ח אות ל"א. כשאומרים כמה אחדים הקדיש ואחד קולו חלש מהני מ"מ טוב שירים קולו כדי ששנים או ג' ישמעו אותו ויענו לו. כה"ח אות ל"ב.

מגילה כ"ג ופי' הר"ן שם, והמנהג היום שלא לומר קדיש וקדושה וברכו אלא למי שלא התפלל עדיין או איחר לבא לבהכנ"ס, ואז כשמגיע לישתבח אומר בקול רם ואומר קדיש וברכו ופוסק שם ואינו אומר יוצר אור בקול רם רק בלחש וכשיגיע ל"ח אומר ג' ראשונות וקדושה בקול וגומר תפלתו בלחש. ואם הם ששה או שבעה שלא התפללו נוהגים להתפלל כל העמידה בלחש ואח"כ מביאים ג' או ד' מבחוץ אע"פ שכבר התפללו כדי להצטרף עמהם בחזרת הש"ץ וקדושה ועניית אמן וגם כדי לקיים ברכת כהנים בשחרית, כה"ח אות א'.

וכשעומד אחד לומר קדיש לא יאמר בלי שאמר פסוקים לפני כן, שם אות ב'. ולדברי השו"ע אף שכבר ברכו ברכות ק"ש חוזרים ברכת יוצר אור מפני הקדושה שבה

הגה: ועכשיו לא נהגו לומר כל ברכת יוצר אור אלא קדיש וברכו.

הגה: וי"א דפורסין גם בערבית כמו בשחרית אך לא נהגו כן משום דאין קדיש קודם ברכו של ערבית.

א. ב. אחר שסיימו יוצר המאורות אומר החזן אבות וגבורות וקדושה וכן ברכת אתה קדוש וזה נקרא עובר לפני התיבה, ואין עושין דברים אלו בפחות מעשרה משום שהם דברים שבקדושה, וצריך לחזור אחר ו' שלא שמעו קדיש וקדושה שהם רוב העשרה, ואם אין ששה אפי' בשביל אחד שלא שמע אומרים.

א. ג. אפי' מי ששמע יכול לפרוס על שמע ולעבור לפני התיבה בשביל אותו שלא שמע.

ומ"מ אם אותו שלא שמע בקי מוטב שיפרוס הוא בעצמו ויעבור לפני התיבה.

הגה: מי שעובר לפני התיבה ואומר עד האל הקדוש ימשיך להתפלל אע"פ שכבר התפלל, אבל האחרים יכולים להפסיק אחר האל הקדוש, וכ"ש אם עוד לא התפלל זה שעובר לפני התיבה שממשיך ומשלים כל התפלה, אע"פ שיצטרך לקרות אח"כ ק"ש ולא יסמוך גאולה לתפילה. וע"ע בדברי הרמ"א שם.

או"ח סימן סט סעיף א

עין משפט ד.

עיין לעיל עין משפט ג.

דאין יחיד אומר אותה, וגם להסוברים שאומרים קדושה ביחיד, חוזרים על ברכת יוצר אור שלא יראה כאילו הם כופרים ח"ו כשאומר להם ברכו וכו' ואינם מברכים את ה'. ולהרמ"א דאין לומר ברכת יוצר אור אם כבר ברכו והטעם כיון שאומרים ברוך ה' המבורך לא מחזי ככופרים אם לא מברכים עוד ברכה, מ"א בס"ק א'.

עין משפט ה.

או"ח סימן קכח סעיף א

א. אין נשיאת כפים בפחות מעשרה א והכהנים מן המנין ב.

הגה: ואין לזר לישא כפיו ג אפי' עם כהנים.

עין משפט ו.

או"ח סימן קמג סעיף א

א. אין קוראין בתורה בפחות מעשרה ד גדולים ה בני חורין, ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן גומרים ו.

א. מגילה כ"ג, ואם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן גומריין כמ"ש בסי' נ"ה סעיף ב'. וגם בבית שאין בו ס"ת נהגו לישא כפים.

והש"ץ שקורא להם כהנים אין בזה הפסקה כיון דלצורך תפלה הוא, אך עדיף שאחר יקרא להם.

ב. דהם בכלל הברכה, ב"י.

ג. מי שבא בזה"ז ואמר כהן אני אין מעלין אותו לכהונה ע"פ עצמו, כך פסק בשו"ע אבן העזר סי' ג' ולא יקרא בתורה ראשון ולא ישא כפיו, אך הרמ"א כתב כיון שאין לנו תרומה מן התורה בזה"ז אין לחוש שיעלו אותו לתרומה, יקרא בתורה ונושא כפיו ע"פ עצמו.

ובא"י שנוהגים בתרומה כמ"ש ביו"ד סי' של"א אינו נאמן אפי' בזה"ז. והכלל הוא דלענין יוחסין לכ"ע בעינין ב' עדים כשרים, לתרומה דרבנן די בעד אחד ואינו נאמן ע"פ עצמו, והגם שגם בחו"ל שאין תרומה אכתי יש חשש שיתנו לו פדיון הבן שיש בזה הנאה, אין לחשוש לכך כיון שאין נותנים פדיון אלא למי שמיוחס ובעל תורה כדי לקיים המצוה כתקנה לא כן לתרומה שניתנת אפי' לעם הארץ חיישינן. ועיין בכה"ח אות ו' שסיים דאם הוא ת"ח וירא ה' מעלין אותו ע"פ עצמו לקרוא בתורה ולישא את כפיו אפי' בא"י. אבל אם הוא מארץ רחוקה שאין שיירות מצויין וגם הוא עם הארץ אין מעלין אותו על פיו אפי' בחו"ל, אלא ע"פ ב' עדים כשרים.

וזר הנושא את כפיו עובר בעשה כן הוא בגמ' כתובות דף כ"ד ע"ב ופי' רש"י שם משום דכתיב "כה תברכו" אתם ולא זרים. וכתב הד"מ דשיטת ר"י בתוס' דאינו עובר בעשה אלא בעולה לבדו אבל בעולה הישראל עם כהנים אחרים אין בזה איסור עשה, ומ"מ יש להחמיר לאסור וזהו מש"כ כאן הרמ"א.

ובספר הפלאה בכתובות שם כתב דיש מצות עשה על ישראל להתברך כמו שיש מצוה על הכהנים לברך.

חלל אסור לו לישא כפיו כמבואר בסעיף מ"ב, ואפי' עם כהנים אחרים. וה"ה טומטום ואנדרוגינוס לא יעלו לדוכן אפי' בלא ברכה ואפי' עם כהנים אחרים, כה"ח אות י'.

עיין בכה"ח אות י"א שהסיק נשיאת כפים בזמן הזה וגם בזמן המקדש בגבולין מן התורה. דדבר שבקדושה הוא ואין פחות מעשרה, מגילה כ"ד.

ה. ואף דקטן משלים לז' עולים מ"מ אינו משלים למנין עשרה.

ו. ועל היוצאין נאמר "ועוזבי ה' יכלו", והגם שמותר לצאת בין גברא לגברא זה דוקא בנשארו עשרה.

עין משפט י.

אה"ע סימן סב סעיף ד

ד. ג. אין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה וחתן עצמו מן המנין ז, אבל לברכת אשר ברא שאומרים אחרי ברכת המזון אין צורך בעשרה ח, ומ"מ בעינין שלשה ט.

עין משפט כ.

או"ח סימן קצב סעיף א

א. א. היו המסובין שלשה חייבים בזימון י שאומר אחד מהם נברך שאכלנו משלו, והם עונים ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו כ, והוא חוזר ואומר ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו ל.

ו ואם יצאו מקצתן גומרין הקריאה ומספר העולים אבל קדיש אין אומרים אח"כ בפחות מעשרה. מברכי יוסף, כה"ח אות ה', ואות ז'. ומה שגומרין ביצאו מקצתן חיינו שנשאר רובן ויראה דבשה מספיק. ואמירת ברכו לא הוי התחלה, שם אות ו'.

ז ובאם יצאו מקצתן בשעת קס"ת שגומרין כל מספר העולים יקרא גם ההפטרה ומ"מ ברכות ההפטרה לא יברך אלא א"כ התחיל בהם ויצאו מקצתן דגומרם, כה"ח אות ט'.

ח. כתובות דף ח' ע"א מר' יצחק, ורמב"ם בפ"ב מהלכות ברכות. ועיר שאין בה עשרה אסור לעשות בה נישואין אלא יסעו החתן והכלה לעיר שיש בה עשרה, ואם אין בכל המדינה וזה דוחק גדול לנסוע למדינה אחרת, יעשו בלי ברכות והוי כדיעבד אבל יברכו ברכת "אשר ברא" וכמו בסעיף ג' ובאות ז'. כ"כ בח"מ. ומיהו ברכת אירוסין לכו"ע אינה צריכה עשרה אלא לכתחילה.

ט. דלא בעי י' אלא כשמברכים כל ברכות חתנים דומי' דבועז, ועיין בר"ן שכתב דברכת אשר ברא לבדה לא מקרי ברכת חתנים, כ"כ בח"מ.

י. וקטן אינו מצטרף לשלושה, וכן עבד, כ"כ בח"מ, ומשמע מלשון השו"ע דבעינן גם לברכת אשר ברא בית חתנים, אך יש נוהגים לברך אשר ברא גם בלא בבית חתנים. וכן המנהג בארץ ישראל שמברכים ברכת "אשר ברא" בברכת המזון כשהחתן סועד עם אנשי ביתו ויש שם שלושה גדולים שמצטרפין לזימון. אבל קטן אינו מצטרף לענין ברכת "אשר ברא" וה"ה שאינו נחשב לפנים חדשות. ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ג' סי' י"א.

יא. ובפתח הדביר אות ד' כתב דברכת הזימון מן התורה אפי' בג', אבל היפה ללב אות א' כתב דבג' הוא מדרבנן אבל בעשרה שיש הזכרת ה' מן התורה, וי"א דגם בעשרה הוא מדרבנן, ועיין בכה"ח אות א'. ושם מש"כ בשם הזוהר בענין אמירת הזימון.

יב. אם הבן מברך יאמר ברשות אבי מורי ואם יש כהן יאמר ברשות הכהן, ועיין בכה"ח אות ב' דבשבת נוהגין להוסיף ברשות שבת מלכתא, ובסוכה מוסיפין ברשות ז' אושפיזין עילאין קדישין, וכ"כ הבן איש חי.

יג. ואין מזמנין אלא על הפת לדינא וכ"מ מדברי הזוהר פ' בלק דף קפ"ו ע"ב, ובשער המצות פ' עקב.

יד. וא"צ לומר ובטובו "הגדול" חיינו, כה"ח אות ז'.

טו. ואין לומר ברוך הוא וברוך שמו גם בעשרה שמזמנים בשם דשב ואל תעשה עדיף, כה"ח אות ח'.

א. ב. גם אם הם ד' טוב יותר לומר נברך שאכלנו כדי לכלול עצמו ולא "ברכו" מ' שאכלנו משלו.

א. ג. אם הם עשרה ב' צריך להזכיר שם ה' שאומר נברך אלהינו וכו' והם עונים ברוך אלהינו שאכלו משלו. ואין לומר לאלהינו בלמ"ד פ'.

א. ד. בין שיהיו עשרה או מאה או אלף או יותר כך הם מברכים ואין משנים מנוסח זה, וכל האומר "מטובו" ע' או במקום חיינו "חיים" הרי זה עם הארץ.

עין משפט נ. אר"ח סימן סט פעיף א
עין לעיל עין משפט ג.

עין משפט ע. אה"ע סימן סב פעיף ד

ד. ג. אין מברכין ברכת חתנים אלא בעשרה וחתן עצמו מן המנין פ', אבל לברכת אשר ברא שאומרים אחרי ברכת המזון אין צורך בעשרה ז', ומ"מ בעינן שלשה ק'.

מ. ובברכות ק"ש שאומר "ברכו" את השם, שם שאני כיון שאומר המבורך כולל בזה עצמו לא כן בזימון בבהמ"ז.

נ. ואם טעה המזמן ואמר אלהינו בלי עשרה העונים יענו בלי שם והוא חוזר אחריהם ג"כ בלי שם.

ס. דלגבי ברכה לא נאמר בלמ"ד דכתיב "ברכו עמים אלהינו".

ע. דמשמע רק מטובו ולא כל טובו וע"כ הוא טועה, וגם במילת חיים במקום חיינו מוציא עצמו מן הכלל.

פ. כתובות דף ח' ע"א מר' יצחק, ורמב"ם בפ"ב מהלכות ברכות. ועיר שאין בה עשרה אסור לעשות בה נישואין אלא יסעו החתן והכלה לעיר שיש בה עשרה, ואם אין בכל המדינה וזה דוחק גדול לנסוע למדינה אחרת, יעשו בלי ברכות והוי כדיעבד אבל יברכו ברכת "אשר ברא" וכמו בסעיף ג' ובאות ז'. כ"כ בח"מ. ומיהו ברכת אירוסין לכו"ע אינה צריכה עשרה אלא לכתחילה.

צ. דלא בעי' י' אלא כשמברכים כל ברכות חתנים דומי' דבועז, ועיין בר"ן שכתב דברכת אשר ברא לבדה לא מקרי ברכת חתנים, כ"כ בח"מ.

ק. וקטן אינו מצטרף לשלושה, וכן עבד, כ"כ בח"מ, ומשמע מלשון השו"ע דבעינן גם לברכת אשר ברא בית חתנים, אך יש נוהגים לברך אשר ברא גם בלא בבית חתנים. וכן המנהג בארץ ישראל שמברכים ברכת "אשר ברא" בברכת המזון כשהחתן סועד עם

עין משפט ז

או"ח סימן קלז סעיף ב

ב. אין קוראין פחות מג' פסוקים לאחד ושנים קורין שלושה שלושה ואחד קורא ארבעה והקורא הד' פסוקים ה' הרי זה משובח.

עין משפט ק.

או"ח סימן קמה סעיף א

א. בימי חכמי הגמ' היו נוהגים לתרגם כדי שיבינו העם ש. ואין הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד, ואין הקורא רשאי להגביה קולו ה' יותר מן המתורגמן וכן אין הקורא רשאי לסייע למתורגמן שלא יאמרו תרגום כתוב בתורה א.

אנשי ביתו ויש שם שלושה גדולים שמצטרפין לזימון. אבל קטן אינו מצטרף לענין ברכת "אשר ברא" וה"ה שאינו נחשב לפנים חדשות. ועיין בשו"ת יביע אומר חלק ג' סי' י"א.

ר. ולא יזה שירצה הש"ץ לקרוא ד' רשאי ואין קפידא בזה, כה"ח אות ד'.
ש. מגילה כ"ג.

ת. שנאמר "משה ידבר והאלהים יעננו בקול" בקולו של משה, ברכות מ"ה ע"א, מ"א ס"ק א'. וכתב הרמב"ם בפ' י"ב מהלכות תפלה דלא כל המקראות מתרגמין אותם, ע"ש.

א. ומטעם זה החזן לא יתרגם ואברהם זקן לחתן אלא אחר יאמר התרגום שלא יאמרו שתרגום כתוב בס"ת, אך אם אין אחר יכול החזן גם לתרגם, כה"ח אות ד'.